

"Saddam era molt més perillós abans"

Robert Fisk és un dels periodistes amb més autoritat per qüestionar els arguments dels EUA i Gran Bretanya per atacar l'Iraq. La seva llarga carrera l'ha dut a conèixer a fons el Pròxim Orient, els seus líders, dictadors, polítics, gent corrent i també la fins fa poc diana de l'odi occidental, Ossama bin Laden, a qui ha entrevistat diverses vegades.

Robert Fisk (Kent, Regne Unit, 1946) és un dels periodistes que més bé coneix el Pròxim Orient, on ha treballat durant 26 anys com a corresponsal dels diaris *The Times* i *The Independent*. També ha cobert la revolució iraniana, la guerra Iran-Iraq, les guerres a l'Afganistan i el Golf, i els conflictes d'Algèria, Bòsnia, Kosovo i Irlanda del Nord. El seu llibre *Pity the nation* és el més important sobre la guerra del Líban. Tot plegat li ha valgut ser el periodista britànic que ha rebut més premis per la seva feina. Crític abrandat, no només contra la política d'estats com els EUA, Israel, Gran Bretanya o dels dictadors àrabs, també ho és de les diverses teories de la conspiració: "Ningú no va dir a cap jueu que no anés a les Torres Bessones l'11-S." Destaca la distància entre els EUA i el món àrab i en posa com exemple que els americans no tenen cap problema a parlar de l'origen dels pilots suïcides, però no volen ni sentir parlar del perquè ho van fer. En canvi, al món àrab i musulmà és completament al revés, volen que es parli del perquè, però no de qui ho va fer.

—Vostè és dels pocs que han entrevistat Bin Laden. Com és ell?

—És molt intel·ligent, és una de les poques figures àrabs amb qui he parlat que s'espera un minut abans de respondre't per pensar-s'ho bé. Normalment, els àrabs, quan són entrevistats diuen el primer que els passa pel cap, per no semblar beneïts. En canvi, tu fas una pregunta a Bin Laden i ell comença a netejar-se les dents amb un bastonet, és molt desconcertant. Els seus homes, amb les armes, seuen al seu voltant com si fos un messià, és

l'aureòla de divinitat que desprèn. El primer cop que el vaig veure, el 1993, només vam parlar de la guerra russa. Li vaig preguntar qui eren els russos per a ell, i em va explicar que, una vegada, quan estava atacant l'artilleria russa, una bomba de morter li va caure als peus. Aquestes bombes, un cop cauen, tarden una mica a explotar, i em va dir: "En aquell moment, mentre esperava la mort, estava absolutament calmat, va ser el moment més important de la meua vida." No va córrer, es va quedar allà i no va explotar. La següent vegada que el vaig entrevistar a l'Afganistan bàsicament volia parlar del col·lapse de la família saudita. Tenia totes les dades de com havien estat i mentit.

La darrera vegada que el vaig veure va ser el 1997. Em va dur en un dels seus campaments a les muntanyes. Jo duïa una motxilla amb diversos diaris libanesos, i quan els va veure els va agafar, se'n va anar a un racó de la tenda i els va estar llegint durant vint minuts amb la llum d'una làmpada de parafina. No em semblava un home que pogués agafar un *walkie-talkie* per dir: "que comenci l'operació" [en referència a les Torres Bessones], semblava molt aïllat en aquell moment. I per uns comentaris que va fer no semblava que tingués un bona relació amb els talibans. La darrera cosa que em va dir va ser: "Des d'aquesta muntanya on estem asseguts, senyor Robert, vam destruir l'exèrcit rus, i també l'URSS. I ara reso a Déu que faci d'Amèrica una ombra de si mateixa."

L'11 de setembre, quan vaig veure a la televisió les dues torres ensorrant-se com una escena bíblica, vaig pensar

que Nova York havia esdevingut una ombra de si mateixa.

—Però a vostè no el va sorprendre, oi?

—Em va sorprendre la natura tan terrible del que va ser un crim internacional contra la humanitat. Però ja pensava que alguna cosa gran vindria, no perquè conegués res del que es planejava, sinó perquè els nivells de ràbia alimentada per les polítiques d'Occident en el Pròxim Orient estaven en alerta roja. Però l'amplitud enorme de l'horror és el que em va xocar, com a tothom. Probablement també va xocar a Bin Laden.

—Què n'opina, del dossier de Tony Blair sobre l'arsenal de Saddam?

—És un document xocant. Si el que diu és cert, significa que les sancions de l'ONU han fracassat completament, i això significa que 500.000 nens i nenes iraquians han mort [a causa del bloqueig] per no res. Si llegim bé això que anomenen "dossier", en el llenguatge orwellià del terme, és molt prim, i la secció d'armes de destrucció massiva tan sols té setze pàgines, i aquestes no expliquen gaires coses noves. Però als telenotícies el presenten com "el dossier de cinquanta pàgines sobre armes...". A més, és ple de paraules com "si", "podria ser", "no es pot confirmar", "quasi segur"... I si hem d'enviar tropes britàniques a la guerra amb base a "sis", "quasi segurs" o "podria ser", espera un moment!

En l'apartat de drets humans, que evidentment no esmenta enlloc els infants iraquians morts, cataloga els abusos dels drets humans de Saddam i l'ús de gas, etc. Tot és veritat, és un dictador horrible, però és una enganyifa perquè deixa fora elements històrics importants.

—Quins?

—Per exemple, apareix que usa gas a Al-Abja, però no es diu que els kurds d'Al-Abja lluitaven amb els iranians, mentre nosaltres donàvem suport a Saddam en la guerra Iran-Iraq. Són llàgrimes de cocodrill. En aquells dies jo era a l'Iran, al front de batalla on es va usar el gas, i vaig viatjar en tren cap a Teheran. El tren era ple de soldats, tossint tant que quasi treien els pul-

Robert Fisk critica que, sense que se'ns hagi dit com ni per què, hem passat de tenir Bin Laden com a enemic públic número 1 a tenir-hi Saddam Hussein.

mons per la boca, els rajava la sang, i el gas dels seus pulmons anava omplint tot el vagó. Vam haver d'obrir les finestretes perquè circulés l'aire. Vaig escriure una relat molt esfereïdor de tot allò, i un alt càrrec del Ministeri d'Afers Estrangers va dir al meu director que aquell escrit no ajudava a la política britànica, perquè aleshores Occident estava del costat de Saddam.

—Un altre exemple?

—Al "dossier" es recorda que a la primavera del 1991 hi va haver "aldarulls" a la ciutat de Basra, al sud de l'Iraq, que van ser esclafats cruelment amb la mort de milers de persones. Però no eren "aldarulls", era una rebel·lió contra Saddam específicament cridada per George Bush pare, des de l'estació de ràdio de la CIA a l'Aràbia Saudita. Però després no van fer res per ajudar-los. En el dossier no es diu res de tot això, ja que sinó ens hauríem de preguntar qui va alentir la rebel·lió.

—Tampoc no es parla d'Al-Qaida...

—Ni de l'11 de setembre. Jo em pensava que hi havia una connexió!, però no hi és. I jo em pregunto en quin moment Bin Laden va desaparèixer de l'escena política per deixar pas a Saddam. Originalment la diana del nostre odi era un home que duia barba llarga i tenia propensió a viure a les

coves afganeses, però de sobte ens vam despertar un dia i ja no vivia a les coves, vivia a Bagdad i tenia propensió a gasejar la gent. I encara és més, el vicesecretari d'estat dels EUA, Richard Armatige, el passat 5 de setembre va declarar que Hezbol·lah, del Líban, podria ser l'Equip A terrorista, i òbviament, Al-Qaida seria l'equip de reserva, i que pel que ha fet aquest grup hi ha un "deute de sang" per pagar. Òbviament això volia ser una referència, sense dir-ho, a la mort de 241 soldats en una base de la marina dels EUA a Beirut, el 23 octubre del 1983. Així, de sobte la diana de l'odi havia anat de les coves de l'Afganistan al riu Tigris, i fins a Beirut.

—Aquest canvi en el nom de l'enemic públic número 1 és nou?

—No. Originalment teníem Nasser, a Egipte, i els britànics li dèiem el Mussolini del Nil. Després, tota una sèrie de personatges com l'Aiatol·lah Khomeini, Abu Nidal, el coronel Gadaffi, descrit per Reagan, just abans de bombardejar-lo, com el "gos rabiós" del Pròxim Orient... Tota la interpretació dels EUA, també de la gent dels EUA, sobre el Pròxim Orient, és que hi ha una sèrie de figures que cal odiar.

—Saddam és més perillós ara que als anys vuitanta, quan els EUA l'ajudaven?

—No, aleshores era molt més perillós. Quan vaig viatjar a l'Iraq al principi dels vuitanta ell feia conferències de premsa, on vaig poder veure com mostrava en públic uns ginys per disparar armes nuclears, i s'enorgullia que l'Iraq els fabriqués. Aquí crec que hi ha dos elements en joc, el primer és, per tornar a Bush, que realment no es vol democràcia al Pròxim Orient. Nosaltres, Occident, vam col·locar tota aquesta gent al poder. Per cert, t'has adonat que quasi tots ells són militars? Doncs, bàsicament, la nostra feina és fer que ells controlin la regió per nosaltres. Si fan bé la feina, són ajudats i mantenim les seves economies, però si nacionalitzen el canal de Suez, o si ajuden l'IRA, o envaeixen Kuwait, aleshores els bombardegem. Estimàvem Saddam quan va envair l'Iran, però havíem de bombardejar-lo quan va envair Kuwait. És una visió del món totalment cínica i oportunista, i és fals que vulguem tenir-hi un paper benevolent. Si tinguessin democràcia potser no farien el que volem.

—És el mateix tipus d'eufemisme els "danys col·laterals" i el "canvi de règim" que ara es propugna per l'Iraq?

—Parlen de manera molt frívola sobre la llibertat. Mira quina hipocresia, si parlem dels "eixos del mal"; tal com ho fa Bush, també hi ha Corea del Nord, que ja té armes nuclears, i és precisament per això que no els bombardejarem, perquè potser les farien servir. L'altra cosa que es planteja en aquests moments, tal com vaig veure Bush a l'assemblea general de l'ONU, és l'intent de redibuixar el mapa del Pròxim Orient, tal com els britànics i els francesos van fer a la caiguda de l'imperi otomà.

I en aquest sentit, crec que la influència israeliana al govern dels EUA és molt gran. De fet, aquest redisseny és el somni israelià: la destrucció de la nació àrab més poderosa, el possible col·lapse de la casa dels Saud i la distribució del petroli d'una manera totalment diferent. Els EUA heretaran el petroli i potser en donaran una petita part a Rússia, si són al "nostre" bàndol en la guerra.

—Com defineix el periodisme, vostè?

JORDI PLAK

Fisk també condemna certes actituds periodístiques: "El corresponsal de Fox TV duia una pistola i deia que era per matar Bin Laden."

—Amira Haas, una molt bona periodista israeliana, em va dir el que per a mi és la millor descripció del periodisme: "L'escrutini dels centres de poder." Cosa que no és el que fan els periodistes, i no escrutinen els centres de poder perquè en són els portaveus. Cada cop que han de començar una guerra, a la televisió britànica apareixen homes grans, amb vestit i corbata, per explicar-nos amb els seus plans sense sang on seran els míssils, com funcionaran els tancs, i comencen a parlar amb la frase horrible dels "danys col·laterals". Un moment! Per què feu servir aquesta frase per descriure el patiment humà?

—Quin percentatge de realitat conceixem sobre la guerra a l'Afganistan?

—Ara en sabem més. Jo vaig dir a l'octubre que els nostres aliats de l'Aliança del Nord eren criminals i eren culpables de crims de guerra, i només ara hem començat a saber que hi ha fosses comunes amb talibans al nord de l'Afganistan. Jo també he estat a pobles petits veient els efectes dels raids dels EUA, però a Kabul la gran majoria de periodistes eren a la base aèria nord-americana de Bagram, per escoltar els militars. Els afganesos no

tenen educació, però són molt intel·ligents; al poble de Hajibirgit vaig estar parlant amb un home analfabet a qui vaig preguntar per què eren allí els americans, i em va contestar que volien la comissió pel gasoducte.

—Ha canviat alguna cosa respecte a la guerra del Golf?

—No. El corresponsal de la Fox TV a Jalalabad duia una pistola, i deia que era per matar Bin Laden, si el veia. I aquí rau la qüestió. Si els periodistes es vesteixen de soldats no es poden sorprendre que siguin assassinats.

—Quin és el paper de la cadena de televisió de Qatar Al-Jazira en aquesta guerra?

—S'ha subestimat i sobreestimat. A Al-Jazira hi ha imatges constants de l'ocupació israeliana de Gaza i Cisjordània, i dels assassinats, i, és clar, dels atemptats suïcides palestins. Ara bé, a Bin Laden, no el van entrevistar durant la guerra; era un missatger seu que arribava amb una cinta a l'oficina d'Al-Jazira de Kabul. Així deixava anar el seu sermó i era retransmès com si fos a la mesquita. Quan van ser acusats de fer propaganda de Bin Laden, van respondre que voldrien entrevistar Tony Blair, i ho van fer, i li van fer preguntes dures. Hi ha una certa diferència en això: Bin Laden pot sermonejar, però Blair no. L'aspecte sinistre del cas és que abans de la guerra els americans anunciaven que la democràcia estava arribant al Pròxim Orient, i posaven el cas d'Al-Jazira com a exemple, ja que incordiava a Mubarak i els saudites.

Però tan bon punt va començar la guerra, Colin Powell, en una visita a l'emir de Qatar, li va dir que tanqués l'emissora. Així és com ens estimem la democràcia! De fet, la importància d'Al-Jazira és evidentment en el món àrab, ja que planteja la discussió entre diversa gent sobre temes dels quals abans no podien parlar. Potser no es fan escrutinis dels centres de poder, però segurament els està molestant prou, i això és part de la feina del periodista. Però no s'ha de ser romàntic amb Al-Jazira.

Oriol Cortacans